

Петренко Л. М.

доктор педагогічних наук, професор
*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ПЕДАГОГІЧНОГО ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ У РУСЛІ СВІТОГЛЯДНИХ ІДЕЙ ІВАНА ЗЯЗЮНА

Проблема професійної підготовки майбутнього викладача педагогічного вищого закладу освіти заслуговує на особливу увагу, адже саме йому належить бути носієм високої професійно-педагогічної культури, прикладом профактивності у форматі державницького ставлення до створення інтелектуального і духовного потенціалу нації, творчих пошуків найкращих моделей професійного розвитку, дослідницької діяльності, професійної і академічної мобільності, інтернаціоналізації вищої освіти тощо.

Звертаючись до творчої спадщини Івана Андрійовича Зязюна – фундатора добротворення в педагогіці, скульптора образу сучасного педагога, важливо проаналізувати теоретичний доробок і практичний досвід академіка для знаходження шляхів вирішення завдань професійної підготовки викладача педагогічної вищої освіти в умовах сучасних викликів.

З огляду на те, що «серед представників наукової школи Івана Зязюна – доктори і кандидати педагогічних наук, які втілюють ідеї педагогіки добра, культуровідповідності, дитиноцентризму в освітньому процесі» [4, с. 96], є підстави стверджувати, що

академік приділяв надзвичайно велику увагу проблемі підготовки саме викладачів педагогічних вищих закладів освіти. Під його керівництвом захищено 22 докторських і 20 кандидатських дисертацій з актуальних педагогічних проблем: теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти, персонологічний аспект розвитку педагогічної думки, зарубіжний досвід підготовки вчителя та ін. «Сьогодні в Україні немає вищого навчального закладу, де б на педагогічній кафедрі не працювали учні й послідовники Івана Андрійовича Зязюна» [3, с. 9]. Основні концептуальні ідеї знаного ученого викладені у понад 550 публікаціях. Це: монографії, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, якими користуються здобувачі вищої педагогічної освіти, майбутні доктори філософії, учителі та науково-педагогічні працівники. Його статті опубліковані в українських і зарубіжних виданнях [3, с. 11], а ідеї знайшли свій розвиток у дисертаційних роботах, що є свідченням їх перспективності та наукової значущості. Співтовариство науковців «різних статусів, компетенції і спеціалізації», які представляють наукову школу Івана Андрійовича Зязюна, й нині координують свою дослідницьку діяльність та активно навчають «науці» – передають «знання і прийоми діяльності, необхідні наступному поколінню учених» [1, с. 28] у постійно змінних умовах – інтеграції України до Європейського дослідницького простору, трансформації вищої освіти і цифровізації суспільства, які не можуть зупинити війна, ракетні обстріли та блекаути.

Саморозвиток – життєве кредо ученого. Такого висновку можна дійти, вивчаючи його життєвий шлях і наукові праці вчених, становлення яких відбувалось під керівництвом академіка, а також тих, хто вивчає його науковий доробок. Так, О. Цюняк і М. Копчук-Кашецька підкреслюють переконаність

академіка в тому, що випускник педагогічного закладу вищої освіти повинен володіти сформованою здатністю «бути суб'єктом п'яти видів діяльності: предметної, педагогічної, інноваційної, колективного самоуправління і саморозвитку. І кожна з них, зазначає вчений, має вирішувати певні типи завдань, а отже, виконувати відповідні дії» [6, с. 10].

Досліджуючи філософські проблеми освіти, І. А. Зязюн розглядав педагогіку у вимірах інтердисциплінарності, на основі міжпредметної взаємодії, що дозволяє екстраполювати досягнення сучасних наук у педагогічну теорію і практику [3, с. 9], використовувати підходи і знання всіх рефлексивних дисциплін – методології, аксіології, історії, культурології, власне філософії для створення «моделі подолання кризи освіти, для обговорення найзагальніших проблем педагогічної діяльності, проектування шляхів побудови нової педагогічної науки» [2, с. 35].

Під впливом сучасних цивілізаційних процесів, які характеризуються своєю складністю, багатовекторністю і динамічністю, розвиток нової педагогіки відбувається на синергетичній основі «фундаментальних досягнень української і зарубіжної педагогіки та суміжних дисциплін», аксіокультурних засадах «теорії і практики педагогічної освіти з урахуванням націєтворчого потенціалу» сучасних педагогічних закладів вищої освіти, які «мають готувати конкурентоспроможних фахівців з ціннісним ставленням до професії вчителя» [3, с. 10].

Вивчаючи теоретичний доробок і практичний досвід академіка, нині ми, спираючись на його творчі наукові здобутки, розробляємо сучасні наукові підходи стосовно підготовки викладача педагогічного вищого закладу освіти, який будуватиме свою професійну кар'єру в умовах цифровізації суспільства. У руслі світоглядних ідей І. Зязюна професійну

компетентність науково-педагогічних працівників досліджує О. Кучерявий, який обґрунтовує систему їх професійно-цифрових компетентностей та описує процедуру формування цілісного набору оновлених функцій викладача у цифровому освітньому середовищі педагогічного університету [7]. Провідні здатності, значущі для управління комунікативною поведінкою викладачів у системі спілкування зі студентами на основі використання цифрових технологій, досліджує О. Лавріненко. Потреби викладачів і студентів у вдосконаленні цифрової компетентності діагностує і вивчає Л. Султанова [5].

Отже, наукова спадщина Івана Андрійовича Зязюна слугує підґрунтям для пошуку відповідей на сучасні виклики, які нині постають перед науковою спільнотою і вимагають здійснення невідкладних заходів щодо створення кардинально нових механізмів для максимізації результатів діяльності закладів педагогічної вищої освіти.

Література

1. Гончаренко С. У. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2012. С. 27-43.
2. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії : навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студ. середніх та вищ. навч. закл. Київ: Україно-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с.
3. Іван Андрійович Зязюн: педагог, вчений, філософ : біобібліогр. покажчик / [упоряд. Л. Н. Штома ; наук. ред. Н. Г. Ничкало] ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. 4 вид., перероб., допов. Київ : вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 229 с.
4. Нагрибельний Я. А. Роль академіка Івана Зязюна в розвитку педагогічної освіти України. Освіта дорос-

- лих: теорія, досвід, перспективи. 2019. Вип. 1(15). С. 89-98.
5. Султанова Л.Ю., Прокоф'єва М.О. Цифрова безпека у галузі вищої освіти. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2022. Вип. 1(21), 106-117. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.106-117](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.106-117). URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/207/172>. URL: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/issue/view/21>
 6. Цюняк О. П., Копчук-Кашецька М. П. Світоглядні ідеї Івана Андрійовича Зязюна у професійному становленні вчителя Нової української школи. Імідж сучасного педагога. 2018. № 2(179). С. 8-10.
 7. Kucheryavi, O. (2022). System of professional-digital competencies of a teacher of a higher pedagogical educational institution. Science Rise: Pedagogical Education, 2 (47), 47 – 52. Doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.255072>.

Піддячий В. М.,

кандидат педагогічних наук (PhD),

Інституту педагогічної освіти і освіти

імені Івана Зязюна НАПН України

м. Київ, Україна

ЄДНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ТА ЕТИЧНОГО У НАВЧАННІ, ВИХОВАННІ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У сучасних кризових умовах особливо гостро постає потреба у професійних та гармонійно розвинених людях, здатних вирішувати складні виробничі задачі та проблеми місцевого, регіонального, державного та глобального рівнів [7, с. 69–72]. Серед різноманіття